

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
VEFATININ 100. YILINDA
ALİ EMİRİ ÖZEL SAYISI
YIL 10, EYLÜL 2024

Doç. Dr. Mehmet Emin TUĞLUK

Batman Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Batman/TÜRKİYE
emintugluk@gmail.com
ORCID

**HÂZÂ KİTÂB-I SEGİR-NÂME
(İNCELEME-METİN)**

HÂZÂ KİTÂB-I SEGİR-NÂME
(REVIEW-TEXT)

Makale Türü: Araştırma Makalesi	Article Information: Research Article
Yükleme Tarihi: 10.07.2024	Received Date: 10.07.2024
Kabul Tarihi: 16.09.2024	Accepted Date: 16.09.2024
Yayımlanma Tarihi: 30.09.2024	Date Published: 30.09.2024

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Tuğluk, Mehmet Emin. "Hâzâ Kitâb-ı Segir-Nâme (İnceleme-Metin)". *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]* Vefatının 100. Yılında Ali Emîrî Özel Sayısı, (Eylül 2024), 1022-1043.

Tuğluk, Mehmet Emin. "Hâzâ Kitâb-ı Segir-Nâme (Review-Text)". *Hikmet-Journal of Academic Literature* Special Issue on the 100th Anniversary of Ali Emîrî's Death, (September 2024), 1022-1043.

10.28981/hikmet.1513731

HİKMET-AKADEMİK EDEBİYAT DERGİSİ
[JOURNAL OF ACADEMIC LITERATURE]
VEFATININ 100. YILINDA
ALİ EMİRİ ÖZEL SAYISI
YIL 10, EYLÜL 2024

Doç. Dr. Mehmet Emin TUĞLUK

HÂZÂ KİTÂB-I SEGİR-NÂME (İNCELEME-METİN)

HÂZÂ KİTÂB-I SEGİR-NÂME (REVIEW-TEXT)

ÖZ

Türk edebiyatında insan vücudunun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kasların hafifçe oynamasını yorumlayarak gelecekte haber veren ve bir çeşit fal kitabı niteliğinde kaleme alınan pek çok eser vardır. Bu eserler ihtilâc-nâme, kütüb-i ihtilâc, segir-nâme, seğir-nâme, seyirir-nâme, seyirme-nâme gibi farklı adlarla kaleme alınmışlardır. Türk edebiyatında ilk örnekleri Uygurlar döneminde Uygur harfleriyle görülen segir-nâmelerin Türk edebiyatında yazılan pek çok örneği vardır.

Segir-nâmeler geleceği işaret etmelerinden dolayı insan davranışlarına yön vermede etkili olmuş eserlerdir. Bundan dolayı segir-nâmeler geçmişten günümüze geleceği merak edenler için başvuru kaynakları arasındadır.

Bu çalışmaya konu olan "Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme" adlı eser Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonuna 06 Mil Yz A numarası ile kayıtlı 53 varaktan oluşan "Hâzâ Kitâb-ı Tâ'birnâme-i İbn-i Sîrîn Allâhu A'lem" adlı eserin arkasında yer almaktadır. "Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme" adlı eserin müellifi / müstensihisi belli değildir. Eser 6 varaktan oluşmaktadır.

Bu çalışmada 06 Mil Yz A 8103 numaraya kayıtlı segir-nâmenin çeviri yazısı yapılmıştır. Ardından eser imla ve ses bilgisi açısından incelenmiştir. Çalışmanın sonuna ayrıca eserin tıpkıbasımı eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 8103, Segir-nâme, İmla, Ses Bilgisi.

ABSTRACT

In Turkish literature, there are many works that interpret the slight movement of the skin and the muscles just beneath the skin in a part of the human body as a kind of fortune-telling book. These works were written under different names such as ihtilâc-nâme, kütüb-i ihtilâc, segir-nâme, seğir-nâme, seyirir-nâme, seyirme-nâme. There are many examples of segir-nâmes written in Turkish literature, the first examples of which were seen in Uyghur letters during the Uyghur period.

Segir-nâmas are works that have been effective in guiding human behaviour because they point to the future. Therefore, segir-nâmas are among the sources of reference for those who wonder about the future from past to present.

The work titled 'Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme', which is the subject of this study, is located at the back of the work titled 'Hâzâ Kitâb-ı Tâ'birnâme-i İbn-i Sîrîn Allâhu A'lem', which consists of 53 folios registered in the National Library Manuscripts Collection with the number 06 Mil Yz A. The author/confessor of the work titled 'Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme' is unknown. The work consists of 6 leaves.

In this study, the translation of the segir-nâma registered under the number 06 Mil Yz A 8103 was made. Then the work was analysed in terms of orthography and phonology. A facsimile edition of the work is also added at the end of the study.

Keywords: National Library 06 Mil Yz A 8103, Segir-nâme, Spelling, Phonetics.

Giriş

Türk edebiyatında, edebiyatla sosyal hayatın ilişkisini gösteren ve bu anlamda zengin malzeme içeren edebî türler vardır (Tuğluk, 2015, 88). Bu türlerden biri de segir-nâmelerdir. Segirmek, Türkçe Sözlükte “genellikle vücudun bir yerinde deri ile birlikte derinin hemen altındaki kasların hafifçe oynaması” anlamına gelmektedir (Türkçe Sözlük, 2011, 2057). Türk edebiyatında insan vücudundaki segirmeleri konu alan pek çok eser kaleme alınmıştır. “İslam dairesi içindeki Türklere bedendeki bazı organların oynaması, segirmesi gibi çeşitli hareketlerine bakılarak yorumlarda bulunma işine ilm-i ihtilâc adı da verilmiştir. Türkler arasında geniş bir ilgi görmesinden dolayı Türk edebiyatında segirmelerle ilgili ihtilâc-nâme, kütüb-i ihtilâc, segir-nâme, seyirir-nâme, seyirme-nâme adlarında çeşitli mensur ve manzum eserler ile risaleler kaleme alınmıştır” (Yastı, 2015, 277). Türkçede segir-nâmeler ile ilgili bilinen ilk yazılı metin Uygur dönemine aittir. “10 segirmeyi ihtiva eden 13 satırlık metin, ilk olarak Reşid Rahmeti Arat tarafından transkripsiyonlanmış ve Almancaya çevirisiyle birlikte *Turkische Turfan Texte* (Türkçe Turfan Metinleri)’nin VII. cildinin 44. sahifesinde 34. metin olarak yayımlanmıştır.” (Sertkaya, 2011, 1534).

Segirme inancına Uygur dönemi sonrası eserlerinde de rastlanmaktadır. Dede Korkut Hikâyeleri’nde Dirse Han’ın eşi, oğlu Boğaç Han’ın hayatından endişe etmesini Dirse Han’a aktarırken gözünün segirmesine şu şekilde vurguda bulunur:

Göksi güzel kaba tağa ava çıkduñ
İki vardun bir gelürsin yavrım kanı
Karanu dün de bulduğum oğul kanı
Çıksun benüm görür gözüm
A Dirse Han yaman segrür (Özçelik, 2005, 370).

Yine Kıpçak grubu Türk Dilleri arasında yer alan Karay Türkçesinde segir-nâme örneğine rastlanmıştır. “Radloff’un yapmış olduğu derlemelerden Kırım’da yaşayan Türk topluluklarına ait ürünleri içeren “*Proben der Volksliteratur der Nördlichen Türkischen Stämme*”nin yedinci cildinde birçok halk edebiyatı ürünü bulunmaktadır. İbrani harfli mecmuanın 200-203. sayfaları arasında “Sekirme Yoraları” adlı bölüm bulunmaktadır. Bu bölüm adından da anlaşılacağı üzere bir segir-nâmedir.” (Çulha, 2009, 38).

Oğuz Türkçesindeki Arap harfli segir-nâmeler üzerine ilk ilk çalışmayı 1967 yılında Włodzimierz Zajaczkowski yapmıştır. Zajaczkowski bu çalışmayı Yugoslavya’da bulunan iki yazma üzerine yapmıştır. Bu yazmalardan biri günümüzde Saraybosna, Gâzî Husrev Bek Kütüphanesi 3551 numarada kayıtlı (A1); diğeri ise Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü Kütüphanesi 733 numarada kayıtlı (A2) bulunmaktadır (Sertkaya 2011, 1535).

1969 yılında Arif Özer, daha önce W. Zajaczkowski’nin yayımladığı, biri tarihsiz, biri de H. 1263 (M. 1847) tarihli iki el yazması eserde yer alan segir-

nâme metinlerinden ve bunların sözlüğünden oluşan yazısını “Türkçe İki Segir-nâme Kitabı Üzerine” adıyla yayımlamıştır (Özer, 1969).

1989 yılında Halil Ersoylu, Mevlânâ Müzesinde, 2179 numarayla kayıtlı yazma bir mecmuanın içindeki segir-nâme metnini “Segir-nâme” adıyla yayımlamıştır (Ersoylu, 1989).

1993 yılında Mustafa Tatçı, “Türk Edebiyatındaki Segir-nâme ve Çın-nâme Türlerinden Birer Örnek” adlı yazısında, Ankara Millî Kütüphane, A/97 numarada kayıtlı müellif veya müstensihî belli olmayan “Hazâ Kitâb-ı Seğir-nâme ve Hazâ Çın-nâme” başlığını taşıyan yazma eserleri Latin harflerine aktarmıştır (Tatçı, 1993).

1995 yılında Halil Ersoylu’nun “Segir-nâme II” adıyla ikinci bir yazısı yayımlanmıştır. Bu ikinci çalışma Topkapı Sarayı Kütüphanesinde, 3157 numarayla kayıtlı bir fâl-nâme’nin içinde yer alan segir-nâmenin metin, dil incelemesi, sözlük ve tıpkıbasımından oluşmaktadır (Ersoylu, 1995).

1996 yılında Sadettin Özçelik, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi 539 numaraya kayıtlı el yazması mecmuanın içinde yer alan ihtilâc-nâme metnini ve sözlüğünü yayımlamıştır (Özçelik, 1996).

1999 yılında Recep Karaatlı sekiz yapraklık bir segir-nâmenin metnini, dil incelemesi, sözlüğü ve eserin tıpkıbasımıyla yayımlamıştır (Karatlı, 1999).

2007 yılında Yusuf Ziya Sümbüllü “Seğir-nâme ve Seğirmek Manaları Üzerine Bir İnceleme” adlı bir makale yayımlamıştır. Bu makale Seyfettin Özege Kitaplığına 13060 ve 12080 numarayla kayıtlı segir-nâmelerin metin ve sözlüğünden oluşmaktadır. Yine müstakil bir eser olarak Yusuf Ziya Sümbüllü “Seğir-nâme” adlı kitabında tam metinlerini vermeden 17 segir-nâme nüshasını, bu nüshalarda yer alan uzuvlara göre incelemiştir (Sümbüllü, 2010).

Bunların dışında Kete, 2008, Özyaşamış Şakar, 2010, Sümbüllü ve Gözitok, 2014, Sümbüllü, 2016, Süer, 2011, Yastı, 2015, Daşdemir, 2016, Mert, 2016, Top, 2016, Yalap, 2017, Eroğlu, 2017, Çakmak, 2018; Kurgun, 2018; Polat, 2018, Kılıç, 2018, Tetik, 2019, Kayaokay, 2022 gibi birçok araştırmacı da segir-nâmeler üzerine çalışmışlardır.

1. Hazâ Kitâb-ı Segir-nâme

İncelenen “Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme” adlı eser Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonuna 06 Mil Yz A numarası ile kayıtlı 53 varaktan oluşan “Hâzâ Kitâb-ı Tâ’bir-nâme-i İbn-i Sîrîn Allâhu A’lem” adlı eserin arkasında yer almaktadır. Tâ’bir-nâmenin 53b varağının sonunda kırmızı mürekkeple eserin adı “Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme” olarak yazılmıştır. Segir-nâmenin müellifi / müstensihî belli değildir. Eser 6 varaktan oluşmakta olup her sayfada 13 satır bulunmaktadır. Eser harekeli nesih ile kaleme alınmıştır.

Segir-nâmede 99 uzvun segirmesi anlatılmaktadır. Her uzvun segirmesi “eğer” bağlacıyla başlamakta, ardından segirmenin hangi anlamı ifade ettiği belirtilmektedir. Segir-nâmede segiren uzuvlar şunlardır: 1. Baş, 2. Başın çevresi, 3. Başın sağ yanı, 4. Başın sol yanı, 5. Başın öni, 6. Başın ardi, 7. Alınun

şag yanı, 8. Alnının şol yanı, 9. Ense, 10. Şag kulağı, 11. Şag kulağınıñ ardı, 12. Şol kulağınıñ ardı, 13. Şag kaşı, 14. Şol kaşı, 15. Kaşı arası, 16. Kaşı ile şag gözi, 17. Şol kaşı ile gözi, 18. Şol gözi kıyruğı, 19. Şag gözi kıyruğı, 20. Şag gözi kapağı, 21. Şol gözi kapağı, 22. Şag gözi kirbigi, 23. Şol gözinün çevresi, 24. Şol gözinün çevresi, 25. Şag gözinün burnından yanı, 26. Şag yañağı, 27. Şol yañağı, 28. Burun, 29. Burnunun şag yanı, 30. Burnunun şol yanı, 31. Ağzının şag yanı, 32. Ağzının şol yanı, 33. Yuğaru dudağı, 34. Aşağı dudağı, 35. Aşağı yuğaru dudağı ikisi birden, 36. Eñek çukuru, 37. Dil, 38. Dilinün altı, 39. Alın, 40. Buğazının şag yanı, 41. Şol yanı, 42. Boynu, 43. Şag cegeni, 44. Şol cegeni, 45. Şag bāzūsı, 46. Şol bāzūsı, 47. Şag baş barmağı, 48. Şehādet barmağı, 49. Dördünci barmağı, 50. Şerçe barmağı, 51. Şol elinün baş barmağı, 52. Şehādet barmağı, 53. Orta barmağı, 54. Dördünci barmağı, 55. Serçe barmağı, 56. Tırnakları, 57. Şag kol, 58. Şol koltuğı, 59. Şag bağı, 60. Arkasının ortası, 61. Böğri, 62. Şol böğri, 63. İki böğrinün ortası, 64. Göğsinün şag yanı, 65. Göğsinün şol yanı, 66. Göğsi, 67. Göğsi ortası, 68. Göğsi atlı, 69. Yüregi, 70. Kırşağı, 71. Şag memesi, 72. Karnı, 73. Göbegi, 74. Oturağ yeri, 75. Zekerı, 76. Kıyruğı, 77. Zekerinin dibi, 78. Şag uyluğı, 79. Şol uyluğı, 80. Şag hayāsı, 81. Şol hayāsı, 82. Şag ve şol hayāsı ikisi birden, 83. Şol dizi, 84. Şag incügi, 85. Şol incügi, 86. Şag topuğı, 87. Şol topuğı, 88. Ökçesi, 89. Şag ayağınıñ baş barmağı, 90. Şag ayağınıñ ikinci barmağı, 91. Şag ayağınıñ üçünci barmağı, 92. Şag ayağınıñ dördünci barmağı, 93. Şag ayağınıñ şırça barmağı, 94. Şol ayağınıñ baş barmağı, 95. Şol ayağınıñ ikinci barmağı, 96. Şol ayağınıñ üçünci barmağı, 97. Şol ayağınıñ dördünci barmağı, 98. Şol ayağınıñ şırça barmağı, 99. Cümle gövde.

Segir-nâmede segiren uzuvlara karşılık yapılan 99 yorum bulunmaktadır. Bu yorumların 81'i olumlu, 18'i olumsuzdur. Segir-nâmede segiren uzuvlara karşılık yapılan yorumlar şunlardır: 1. Ulu ola, 2. Māl bula, 3. Sefere varup tez gele, 4. Nuşiret bulup murādına ire, 5. Bir kavm üzerine ulu ola, 6. Hekim ola, 7. Sefere varup dileğini bula, 8. Hayr iş idüp şevāb bula, 9. Murādına ire, 10. Bir sehelce guşşala bula, 11. Çekişe ve nuşret ola, 12. Bir kimse ile mücādele idüp anuñ sözi üstün ola, 13. Bir dost eylik ile añar ola, 14. Şāzlık ve devlet bula, 15. Bay ola, 16. Bir dost görüp şāz ola, 17. Murādın bula, 18. Bir sebebden guşşala ola, 19. Oğlı doğa, şāz ola, 20. Hayr murādına ire, 21. Eylik idüp şāz ola, 22. Guşşala ola, bir kimse ile cenge düşüp yine, mużaffer ola, 23. Hayliden görmedügi kimesne göre, 24. Añsuzdan şāz ola, 25. Bir gerçek söz eşide, 26. Güzel oğlı doğa, 27. Hastala ola, 28. Bir iş işleyüp püşmān ola, 29. Bay olup kimseye muhtāc olmaya, 30. Ğavğā idüp kādıya vara, 31. Bir melāmete düşe, 32. Māl bula, 33. Şāz ola, 34. Ğā'ib olmuş kimse gele, 35. Düşmāna kahr eyleye, 36. Bir devletlü anı hayr ile añmış ola, 37. Sevdügin öpe, 38. Hāceti revā ola, 39. Huşümet idüp mużaffer ola, 40. Huşümete düşe, 41. Medh ü şenā ideler. 42. Kem söz hakkında söylemeyeler, 43. Bay ola, 44. Baht ve devlet bula, 45. Guşşala düşüp tez kırtıla, 46. Şāz ola, 47. Sefere vāki' ola, 48. Şāz ola, 49. Yolda nesne bulup sevine, 50. Māl bulup elinden tez gide, 51. Guşşala bula, 52. Bir hayr iş işleye, 53. Guşşala ola, 54. Eline nesne gire, 55. Evine bir konuk gele, 56. Hağ hışm etmiş ola, 57. Şāz ola, 58. Guşşala bula, 59. Şāzlıklar bula, 60. Hākimden yardım bula. 61. Guşşadan emīn ola, 62. Elinden gitmiş māl bula, 63. Bir kimseden nesne gele yāhūd sefere varup tiz gele, 64. Oğlı doğa, 65. Böğrinün bir iş işleyüp şermesār ola, 66. Bir kimesne ile yakın hışım ola, 67.

‘Avrat ala, 68. Halka eylügi dokuna, 69. Bir sebebden guşşaya düşe, 70. Guşşalu ola, 71. Eylik ve devlet bula, 72. Şayru ola, 73. Eylik göre, 74. Şāz ola, 75. Oğlı ola, 76. Hasta ise şifā bula, 77. Cima‘ ide, 78. Eylük bula, 79. İrağ yerden dostu gele, 80. Hasta ola, 81. Şāz ola, 82. Murādına ire, 83. Düşmāni helak ola, 84. Ğāfil oğlı ola, 85. Sevine düşmāni helāk olmağile, 86. Ma‘ şiyet çok ola, 87. Rızq bula, 88. Bir bir dostın göre, 89. Bir yere vara, 90. Şāz ola, 91. Guşşalu ola, 92. Sefere varup tiz gele, 93. Bir nesneden şāz ola, 94. Şāz ola, 95. Guşşa bula, 96. Bir sâ‘ at melul ola, 97. Eylik göre, 98. Şāz ola, 99. ‘İbâdetler idüp mağbûl ola.

Segir-nâmeler yapısal olarak iki gruba ayrılır: Birinci gruptaki segir-nâmelerde her bir segirmenin tek bir yorumcusu vardır. Bu tür segir-nâmelerde segirme, dile getirilmiş ve segirmenin anlamı açıklanmıştır. R. R. Arat (1936); H. Ersoylu (1985), R. Karaatlı (1999), Y. Z. Sümbüllü (2007), yayımladığı segir-nâmeler bu gruba girmektedir. İkinci gruptaki segir-nâmeler ise karşılaştırmalı metin olarak oluşturulmuştur. Karşılaştırmada önce segirme dile getirilmiş, ardından beş tanınmış tabircinin (İskender-i Zülkarneyn, Dânyâl Peygamber, Ca‘fer-ı Sâdık, Selman-ı Fârsî, Süheyl-i Rûmî, Mehîb) segirme hakkındaki görüşü dile getirilmiştir. Bu tür segir-nâmelerde tabircilerin sırası değişebilir. Halil Ersoylu (1992) ve Ayşe Gül Sertkaya (2011)’nın yayımladıkları segir-nâmeler bu gruba girmektedir (Sertkaya, 2011, 1536). Bu çalışmada incelenen segir-nâme birinci gruptaki segir-nâmelere örnektir.

Segir-nâmelerin girişinde verilen bilgilerden hareketle Zülkarneyn ve Dânyâl Peygamberler bu ilmin pirleri kabul edilmektedir. Bir segir-nâmenin giriş kısmında yer alan şu ifadeler segir-nâme ilminin pirinin Zülkarneyn Peygamber olduğunu ispatlar mahiyettedir. “Rivâyetdür ki bir gün İskender-i Zülkarneyn, hükemâların bir araya cem idüp didi ki: Âdemoğlanınun ahyânen azaları hareket idüp seğrise ve seğridüğine hikmet nedür, neye delâlet ider? Diye sual eyledük de, cümle mütehayyir kalup mühlet isteyüp badehu bu ihtilâc-nâmeyi telif edip İskender Şah’a getürüp didiler ki: Ya İskenderiyye şahı Zülkarneyn, senün bu suâlün tecrübeye müteallikdir ve bunun hikmetine Allah Subhanehu ve Teâlâ âlimdür” (Tatçı, 1997, s. 526). İncelenen Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme’nin giriş kısmında Zülkarneyn ve Dânyâl peygamberden bahsetmese de segir-nâmenin sonunda Dânyâl Peygamberin Buhtu’n-nasr’ın (II. Nebukadnezzar) rüyasını yorumlaması ile ilgili bir bölüm bulunması bu düşünceyi doğrulamaktadır.

2. İNCELEME

2.1. İmla (Yazım) Özellikleri

2.1.1. Ünlü harflerin yazımı

2.1.1.1. /a/ ünlüsünün yazımı

Ön seslerde: اَرْدِي ardı (2a-6) اَشَاغِي aşığı (3b-5)

İç seslerde: صَاغْ şağ (2a-8) يَكَاغِي yañağı (3a-9)

Son seslerde: اَوْلُهُ ola (2b-1) اَنَا aña (6b-11)

2.1.1.2. /e/ ünlüsünün yazımı

Ön seslerde: اَللَّنْدُنْ elinden (4a-11) اَيْلُوْكِي eyelügi (5a-6)

İç seslerde: اَكْسَه سِي eñsesi (4a-11) سَكْرِسَه segrise (2a-1)

Son seslerde: كُوْرَه göre (3a-3) كِمْسَه kimse (3a-1)

2.1.1.3. /ı/ ve /i/ ünlülerinin yazımı

Ön seslerde: اِشْ iş (2a-8) اِيْرَاقْ ırak (5b-4)

İç seslerde: وِيْرِدِي virdi (6b-1) كِيْزْ kız (7a-1)

Son seslerde: اُوْئِي öñi (2a-5) كُوْيُرْغِي kıuyruğı (2b-9)

2.1.1.4. /o/ ve /ö/ ünlülerinin yazımı

Ön seslerde: اُوْپَه öpe (3b-8) اُوْرْتَه سِي ortası (4b-8)

İç seslerde: سُوْلْ şol (2a-3) گُوْزِي gözi (2b-6)

2.1.1.5. /u/ ve /ü/ Ünlülerinin Yazımı

Ön seslerde: اُوْلُو ulu (2a-1) اُوْسْتُوْنْ üstün (2b-1)

İç seslerde: بُوْرْنِي burnı (3a-10) گُوْزِيْنُوْñ gözünüñ (3a-6)

Son seslerde: يُوْقَارُو yuqaru (3b-3) شَاْيْرُو şayru (5a-11)

2.1.2. Ünsüz harflerin yazımı

2.1.2.1. /b/ ve /p/ ünsüzlerinin yazımı

Ön seslerde: بَايْ bay (2b-4) بُوْغَازِيْنُوْñ bugazınıñ (3b-12)

İç seslerde: گُوْبَكِي göbegi (5a-11) تُوْپُوْغِي topuğı (5b-12)

Eserde son seslerde b ve p ünsüzüne rastlanmamıştır. Ayrıca zarf-fiil eki -up -üp daima “be” (ب) ile yazılmıştır.

اُوْلُوْبْ olub (3a-11) وَاْرُوْبْ varub (2a-3)

2.1.2.2. /c/ ve /ç/ ünsüzlerinin yazımı

Eserde ön ve iç seslerde bulunan /ç/ ünsüzü Türkçe kökenli kelimelerde /c/ “cim” (ج) harfi ile yazılmıştır. Ayrıca Türkçe kökenli kelimelerin son seslerinde c ve ç ünsüzüne rastlanmamıştır.

Ön seslerde: چُوْقْ çok (5b-12) چَوْرَه سِي çevresi (3a-4)

İç seslerde: كَرَجْكَ gerçek (3a-6) اِيكِنَجِي ikinci (6a-8)

2.1.2.3. /g/ ünsüzünün yazımı

Ön seslerde: كَلَّه gele (2a-3) كُؤَزَلْ güzel (3a-7)

İç seslerde: بُوْكَرِي böğri (4b-11) كُوْغْسِي gögsi (5a-4)

2.1.2.4. /s/ /ş/ ve /ṣ/ ünsüzlerinin yazımı

Ön seslerde: سَوِيْنَه sevine (4a-10) صَاغْ şağ (4b-5)

İç seslerde: نَسْنَنْ nesne (4b-3) قُوْرَصَغِي kırşağı (5a-8)

Eserde “se” (ث) harfî Türkçe kökenli kelime örneklerine rastlanmamıştır.

2.1.2.5. /t/ ve /ṭ/ ünsüzlerinin yazımı

Ön seslerde: تَزْ tez (4a-5) طُپُوْغِي topuğı (5b-11)

İç seslerde اُوْتُوْرُقْ oturağ (5a-12)

Eserde son ve orta seslerde “tı” (ط) harfine Türkçe kökenli kelime örneklerinde rastlanmamıştır.

2.1.2.6. /ñ/ ünsüzünün yazımı

İç seslerde: اُوْئِي öñi (2a-5) اَنْاَر añar (2b-2)

Son seslerde: اَيَاغْنُكْ ayağınuñ (6a-7) اُوْغْلُوْكْ oğluñ (7a-1)

Türkçenin aslî seslerinden olan ñ ünsüzü kelime başlarında bulunmamaktadır.

Şeddenin yazımı

Eserde şedde, Arapça ve Farsça kelimelerde kullanılmıştır:

مُجَبَّرِي mu‘abbirleri (6b-6) مُظَفَّرْ muzaffer (3a-1)

2.2. Ses Bilgisi (Fonetik)

2.2.1. Ünlüler

2.2.1.1. Ünlü Uyumları

2.2.1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Hâzâ Kitâb-ı Segir-nâme adlı eserde kalınlık incelik uyumu genel olarak korunmuştur.

2.2.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

2.2.1.1.2.1. Kelimelerde yuvarlaklaşma sebebiyle düzlük uyumunun bozulması

2.2.1.1.2.1.1. Yapım eklerindeki yuvarlak ünlü sebebiyle yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler

+ğaru, +gerü Yön Gösterme Eki

yuğaru: Eger *yuğaru* dudığı segrise gâ'ib olmuş kimse gele (3b-3/4).

2.2.1.1.2.1.2. Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler

altun: Kim *altun*lı gümüş farkınca ola (7a-1/2).

2.2.1.1.2.2. Eklerde yuvarlaklaşma sebebiyle

2.2.1.1.2.2.1. Ünlüsü aslında yuvarlak olan ekler

-Up zarf-fiil eki

Puğ bu dünyānuñ bezegidür aña aldan*up* turursın (6b-10/11).

Eger cümle gövdesi segrise 'ibâdetler id*üp* mağbül ola (6a-12/13).

-dUr bildirme eki

böyle*dür* (4a-4), gerek*dür* (2b-5), bezegi*dür* (6b-10)

2.2.1.1.2.2.2. Ünlüsü sonradan yuvarlaklaşmış olanlar

+II +IU isimden isim yapma eki

ğuşsa*lu* (2b-8), devlet*lü* (3b-6)

+sUz isimden isim yapma eki

añ*suzdan* (3a-4)

nUñ ilgi ekleri

başın*uñ* (2a-3), kulağı*nuñ* (2b-1), gözi*nuñ* (3a-3)

-Ur, -Ar geniş zaman eki

tur*urs*ın (6b-11)

Bu ekin düz ünlülü kullanımlarda düzlük-yuvarlaklık uyumunu sağladığı görülmektedir:

añ*ar* (2b-2)

2.2.1.1.2.2.3. Düz ünlü taşıyan ekler

+(y)I belirtme hâli

dilegini (2a-7)

+I, +sI, teklik 3. şahıs iyelik eki

ortası (4b-8), gög*si* (5a-5), barmağ*ı* (6a-6)

+IIk, +IUk isimden isim yapma eki

Eserde düz ünlülü kullanılan örnekler şöyledir:

şâz*lık* (2b-3), ey*lik* (5a-11)

Eserde yuvarlak ünlülü kullanılan tek örnek şöyledir:

azğın*luğ*dan (7a-5)

-dİ bilinen geçmiş zaman

Eserde bu ekin düz ünlülü kullanılan örnekleri şöyledir:

sıddı (6b-5), götür*di* (6b-5), uyan*dı* (6b-6), edeme*dler* (6b-8)

-mİş, -mUş öğrenilen geçmiş zaman

Aşağıdaki örneklerde düz ünlü kullanılmıştır:

añ*mış* (6b-7), et*miş* (4b-5)

-mİş sıfat-fiil eki

Ekin düz ünlü barındıran kullanımları şöyledir:

Böğri segrise elinden git*miş* māl bula (4b-11).

Dudağı segrise gâ'ib ol*muş* kimse gele (3b-3/4).

-sIn teklik 2. şahıs eki

turur *sın* (6b-11)

2.2.1.2. Ünlü düşmesi

Eserde görülen bazı ünlü düşmesi örnekleri şöyledir:

ağzınıñ< ağız (3b-1), gögsi< gögüs (5a-4), oğlı< oğul (5a-13), burnından< burun (3a-7), qarını< qarın (5a-10), uyandı< uyu- (6b-6), alınıñ< alın (2a-8), boynı< boyun (4a-2)

2.2.1.3. Ünlü birleşmesi (ünlü kaynaşması)

böyle < bu + ile < bu + öyle (4a-4)

nesne < ne + ise + ne (4a-9)

kimesne < kim + ise + ne (5a-4)

kimse < kim + ise (6b-7)

şöyle < şu + eyle (6b-9)

şol < şu + ol (7a-1)

2.2.1.4. Ünlü değişimleri**2.2.1.4.1. /i/-/e/ meselesi**

Eserde /i/ ile yazılıp günümüzde /e/ ile söylenen kelimeler:

gice: Bir *gice* düş gördi kim bir taş götürdi ol puṭa şıddı (6b-4/5).

vir-: Dānyāl Beygāmbēr anı haber *virdi* kim (6b-1).

id-: Alınıñ şağ yanı segrise ḥayr iş *idip* şevāb bula (2a-8/9).

Eserde /e/ ile yazılıp günümüzde /i/ ile söylenen kelimeler:

eşit-: Gözinüñ çevresi segrise bir gercek söz *eşide* (3a-5/6).

eyi: Kulağınıñ ardı segrise bir dost *eyfik* ile añar ola (2b-1/2/3).

2.2.1.4.2. u > ı değişimi

Eski Türkçede u-ü ile yazılan kimi sözcüklerin eserde de u-ü ile yazıldığı görülmektedir:

altun < altun: Başı *altundan* olduğu oğluñ mâmeleküñdür (6b-11).

2.2.2. Ünsüzler

2.2.2.1. Ünsüz değişimleri

2.2.2.1.1. k > g değişimi

Eserde tespit edilen k > g değişimi örnekleri şöyledir:

gör- < **kör-**: Kaşı arası segrise bir dost *görüp* şâz ola (2b-5/6).

gice < **kiçe**: Bir *gice* düş gördi kim bir taş götürdi ol puşa şıddı (6b-4/5).

git- < **kit-**: Eger şol bögrü segrise elinden *gitmiş* māl bula (4b-10/11).

gel- < **kel-**: Bögrinüñ ortası segrise ol vaķit bir kimseden nesne *gele* (4b-12/13).

gir- < **kir-**: Dördüncü barmağı segrise eline nesne *gire* (4b-2/3).

gerek < **kergek**: Eger ırnaķları segrise haķ hışm etmiş ola tevbe *gerekdür* (4b-4/5).

2.2.2.1.2. k > ħ değişimi

daħı < **takı**: Eger şol cegeni segrise *daħı* böyledür (4a-3/4).

2.2.2.1.3. b > v değişimi

var < **bar**: Baħtu n-naşur'üñ bir putı *var* idi (6b-1/2).

var- < **bar-**: Eger sağ ayağınüñ baş barmağı segrise bir yere *vara* (6a-1/2).

ev < **eb**: Şerce barmağı segrise *evine* bir konuķ gele (4b-3/4).

2.2.2.1.4. d > y değişimi

ayak < **adaķ**: Eger sağ *ayağmuñ* baş barmağı segrise bir yere *vara* (6a-1/2).

eyü < **edgü**: Eger sağ gözi қаpağı segrise *eylki* idüp şâz ola (2b-11/12).

2.2.2.1.5. t > d değişimi

daħı < **takı**: Eger şol cegeni segrise *daħı* böyledür (4a-3/4).

dörd < **tört**: Eger *dördüncü* barmağı segrise yolda nesne bulup *sevine* (4a-9/10).

düş- < **tüş-**: Hec kimse *düşüñ* ta' bīrin edemediler (6b-7/8).

dile- < **tile-**: Eger alnı segrise sefere varup *dileğini* bula (2a-6/7).

Eserde geçen bir kelimedede Eski Türkçe döneminde olduğu gibi /t'/li kullanım da mevcuttur.

tur-<çtur-: Puğ bu dünyānuñ bezegidür aña aldanup *turursın* (6b-10/11).

2.2.2.2. Ünsüz Türemesi

/y/ Türemesi

işleyüp (3a-9), kimseye (3a-11), olmaya (3a-11), eyleye (3b-6)

/n/ türemesi

Teklîk 3. şahıs iyelik ekinde /n/ türemesi

üzeri $\mathit{\text{ne}}$ (2a-5), dilegi $\mathit{\text{ni}}$ (2a-7), eli $\mathit{\text{ne}}$ (4b-2)

2.2.2.3. Ünsüz Düşmesi

g / ğ düşmesi

ulu < uluğ: Eger başınuñ öñi segrise bir kavm üzerine *ulu* ola (2a-4/5).

Kelime başı y ünsüzünün düşmesi

ırağ < yırağ: Eger şol uyluğı segrise *ırağ* yerden dostu gele (5b-3/4).

Kelime başı b ünsüzünün düşmesi

ol- < bol-: Eger şol dizi segrise düşmānı helak *ola* (5b-7/8).

Orta hece ünsüzü l'nin düşmesi

otur- < oltur-: Eger *oturağ* yeri segrise şāz ola (5a-12).

2.2.2.4. Ünsüz benzeşmesi (ünsüz uyumu)

2.2.2.4.1. İmlası kalıplaşmış ekler

+dAn ayrılma hâl eki

sebeb $\mathit{\text{den}}$ (2b-8), gümüşt $\mathit{\text{den}}$ (6b-3), azğınlıkt $\mathit{\text{dan}}$ (7a-5)

+dUr bildirme eki

gerek $\mathit{\text{dür}}$ (4b-5)

2.2.2.5. Ünsüz ötümlüleşmesi

Eserde ünsüz ötümlüleşmesi olarak görülen örnekler şöyledir:

k > g ötümlüleşmesi

gördüğü < gördük+i: Kirpigi segrise hayliden *görmedüğü* kimesne göre (3a-2/3).

sevdüğü < sevdük+in: Eger eñek cukuru segrise *sevdüğü* öpe (3b-7/8).

ķ > ğ ötümlüleşmesi

ķulağı < ķulak+ı: Eger sağ *ķulağı* segrise cekişe ve nuşret ola (2a-11/12).

ķuyruğı < ķuyruk+ı: Ola eger şol gözi *ķuyruğı* segrise oğlu doğa (2b-9/10).

ķapağı < ķapak+ı: Eger şol gözi *ķapağı* segrise ğuşşalu ola (2b-13).

yañacağı < yañak+ı: Eger sağ *yañacağı* segrise ğasta ola (3a-8).

barmağı < barmaq+ı: Eger orta *barmağı* segrise ğuşşalu ola (4b-1).

ayağınuñ < ayak+nuñ: Eger sağ *ayağınuñ* baş barmağı segrise bir yere vara (6a-1).

olduğı < olduk+ı: Başı altundan *olduğı* oğluñ mâmeleküñdür (6b-11/12).

t > d ötümlüleşmesi

gide < git+e: Şerce barmağı segrise māl bulup elinden tez *gide* (4a-10/11).

ideler < it+eler: Buğazınuñ sağ yanı segrise ğaķķında medğ ü şenā *ideler* (3b-12/13).

ardı < art+ı: Eger başınuñ *ardı* segrise ğekim ola (2a-6).

idüp < it+üp: Eger sağ gözi ķapağı segrise eyliki *idüp* şāz ola (2b-11/12).

3. Hazā Kitāb-ı Segir-nāme (Metin)

[1b] Bismi'llāhi'r-raĥmāni'r-raĥīm

[2a] (1) Bir ādemüñ başı segrise ulu ola. Eger (2) başıñ çevresi segrise māl bula eger sağ yanı (3) segrise sefere varup tez gele. Eger başınuñ şol (4) yanı segrise nuşret bulup murādına ire. Eger (5) başınuñ öñi segrise bir kavm üzerine ulu ola. (6) Eger başınuñ ardı segrise ğekim ola. Eger (7) alını segrise sefere varup dileğini bula. Eger (8) alınınuñ sağ yanı segrise ğayr iş idüp (9) şevāb bula eger şol yanı segrise murādına (10) ire. Eñsesi segrise bir sehelce ğuşşa bula. (11) Eger sağ ķulağı segrise cekişe ve nuşret (12) ola. Eger sağ ķulağınuñ ardı segrise (13) bir

kimse ile mücâdele idüp anuñ sözi [2b] (1) üstün ola. Eger şol kulağınuñ (2) ardı segrise bir dost eylik ile añar (3) ola. Eger sağ kaşı segrise şâzlık (4) ve devlet bula. Eger şol kaşı segrise bay (5) ola, kaşı arası segrise bir dost (6) görüp şâz ola. Eger kaşı ile sağ gözi (7) segrise murâdın bula. Eger şol kaşı ile (8) gözi birden segrise bir sebebden guşşalu (9) ola. Eger şol gözi kıyruğı segrise oğlı (10) doğa, şâz ola. Eger sağ gözi kıyruğı (11) segrise hayr murâdına ire. Eger sağ gözi (12) kapağı segrise eylik idüp şâz ola. (13) Eger şol gözi kapağı segrise guşşalu [3a] (1) ola, bir kimse ile cenge düşüp yene, muzaffer (2) ola. Eger sağ gözi kirbigi segrise hayliden (3) görmedügi kimesne göre. Eger şol gözinüñ (4) çevresi segrise añsuzdan şâz ola. (5) Eger şol gözinüñ çevresi segrise bir (6) gerçek söz eşide. Eger sağ gözinüñ (7) burnından yanı segrise güzel oğlı (8) doğa. Eger sağ yañağı segrise hasta ola (9) eger şol yañağı segrise bir iş işleyüp (10) püşmân ola. Eger burnı segrise bay (11) olup kimseye muhtâc olmaya. Eger burnınuñ (12) sağ yanı segrise gavgâ idüp kâ (13) dıya vara. Eger burnınuñ şol yanı segrise [3b] (1) bir melâmete düşe. Eger ağızınuñ (2) sağ yanı segrise mâl bula, şol yanı (3) segrise şâz ola. Eger yukaru dudağı (4) segrise gâ'ib olmuş kimse gele. Eger (5) aşağı dudağı segrise düşmâna kahr (6) eyleye, ikisi birden segrise bir devletlü (7) anı hayr ile añmış ola. Eger eñek çukuru (8) segrise sevdügin öpe. Eger dili segrise (9) se hâceti revâ ola eger dilinüñ altı (10) segrise huşümet idüp muzaffer ola. (11) Eger alnı segrise huşümete düşe. (12) Eger buğazınuñ sağ yanı segrise (13) hakkında medh ü şenâ ideler. Eger şol yanı [4a] (1) segrise kem söz hakkında söylemeye (2) ler. Eger boynı segrise bay ola. Eger sağ (3) cegeni segrise baht ve devlet bula eger (4) şol cegeni segrise dahı böyledür. Eger sağ (5) bâzûsı segrise guşşaya düşüp tez kur (6) tıla. Eger şol bâzûsı segrise şâz ola. Eger sağ (7) baş barmağı segrise sefere vâkı' ola. (8) Eger şehâdet barmağı segrise şâz ola. (9) Eger dördüncü barmağı segrise yolda nesne (10) bulup sevine. Eger serçe barmağı segrise (11) mâl bulup elinden tez gide. Eger şol elinüñ (12) baş barmağı segrise guşşa bula. Eger (13) şehâdet barmağı segrise bir hayr iş [4b] (1) işleye. Eger orta barmağı segrise guşşa (2) lu ola. Dördüncü barmağı segrise eline (3) nesne gire. Serçe barmağı segrise evine bir konuk (4) gele. Eger tırnakları segrise Hâk hışm (5) etmiş ola, tevbe gerekdür. Eger sağ kol (6) tuğı segrise şâz ola eger şol koltuğı (7) segrise guşşa bula. Eger sağ bağırın segrise (8) şâzlıklar bula. Eger arkasınuñ ortası (9) segrise hâkimden yardım bula. Eger böğri (10) segrise guşşadan emîn ola. Eger şol (11) böğri segrise elinden gitmiş mâl bula. (12) Eger iki böğrinüñ ortası segrise ol (13) vakit bir kimseden nesne gele yâhüd sefere [5a] (1) varup tiz gele. Eger göğsinüñ sağ yanı (2) segrise oğlı doğa eger şol yanı segrise (3) se böğrinüñ bir iş işleyüp şermesâr (4) ola. Eger göğsi segrise bir kimesne ile yakın (5) hışm ola. Göğsi ortası segrise 'avrat (6) ala eger göğsi altı segrise halka eylügen (7) dokuna. Eger yüregi segrise bir sebebden (8) guşşaya düşe eger kurşağı segrise (9) guşşalu ola. Eger sağ memesi segrise (10) eylik ve devlet bula. Eger karnı segrise (11) şayru ola. Eger göbegi segrise eylik (12) göre. Eger oturağ yeri

segrise şâz ola. (13) Zekeri segrise oğlu ola eger kıyruğı [5b] (1) segrise hasta ise şifâ bula. Eger zekeri (2) nûñ dibi segrise cima' ide. Eger sağ uylu (3) ğı segrise eylük bula eger şol uyluğı (4) segrise iraq yerden dostu gele. Eger (5) sağ hayâsı segrise hasta ola eger (6) şol hayâsı segrise şâz ola eger ikisi (7) birden segrise murâdına ire. Eger şol dizi (8) segrise düşmâni helak ola. Eger sağ (9) incügi segrise ğâfil oğlu ola eger şol (10) incügi segrise sevine düşmâni helâk (11) olmağıla. Eger sağ topuğı segrise (12) ma' şiyet çok ola eger şol topuğı segri (13) se rızk bula. Eger ökçesi segrise bir [6a] (1) bir dostın göre. Eger sağ ayağınuñ baş (2) barmağı segrise bir yere vara. İkinci barmağı (3) segrise şâz ola. Eger üçüncü barmağı segri (4) se ğuşşalu ola. Eger dördüncü barmağı (5) segrise sefere varup tiz gele. Eger şırca (6) barmağı segrise bir nesneden şâz ola. (7) Eger şol ayağınuñ baş barmağı segrise şâz (8) ola. Eger ikinci barmağı segrise ğuşşa bula. Eger (9) üçüncü barmağı segrise bir sâ' at melul (10) ola. Eger dördüncü barmağı segrise eylik (11) göre. Eger şırca barmağı segrise şâz ola. (12) Eger cümle gövdesi segrise 'ibâdetler idüp (13) maqbûl ola. Bahtu'n-naşşar düşünde gördi; [6b] (1) Dânyâl Beyġamber anı haber virdi kim Bahtu (2) n-naşur'uñ bir putı var idi, altundan (3) gövdesi gümüşden ve uyluğı bir inciden (4) dizi zümrüdden. Bir gice düş gördi, (5) kim bir taş götürdi ol puşa şıddı. (6) Çünkim uyandı, mu'abbirleri fakirdi ve bu (7) düşün şordı. Hec kimse düşün ta'birin (8) edemediler. Dânyâl Beyġamberi faķirdi bu dü (9) şı şordı, cevâb şöyle verdi kim: (10) "Ol puş bu dünyânuñ bezegidür, (11) aña aldanup tırursın. Başı altundan (12) olduğı oğluñ mâmeleküñdür ve gövdesi (13) gümüş olduğı oğlun mâmeleküñdür. Seniñle [7a] (1) oğluñ arasında şol kadar kız ola kim (2) altunlu gümüş farqınca ola ve ol kim bütüñ (3) uyluğı birincendür, ol Muħammed Muştafa nişâ (4) nıdur kim gele puşusı küfürden (5) ve azğınlıktan kırtıla, İslâm dîni (6) zâhir ola." Temmet.

Sonuç

Bu çalışmada Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonuna 06 Mil Yz A numarası ile kayıtlı segir-nâme türündeki eserin Latin harflerine çeviri yazısı yapılmış, eser imla ve ses bilgisi açısından incelenmiştir.

Eser dil özellikleri olarak 18. yüzyıl dil özelliklerini göstermektedir. İncelenen segir-nâmede cümleler genellikle şartlı birleşik cümle yapısında olup bu cümleyi takip eden cümlenin fiillerinde gelecek zaman ifadesini karşılayan istek eki bulunmaktadır. Segir-nâmede genel olarak cümleler kısa, ifadeler açık ve anlaşılırdır.

Eserde 99 organın segirmesi ile ilgili yorumlarda bulunulmuştur. Eserde segiren organın hangisi olduğunun anlaşılması için organ ayrıntılarıyla (sol, sağ; birinci, ikinci, üçüncü vb.) belirtilmiştir. Eserde her organın segirmesi "eğer" bağlacıyla sağlanmaktadır. Segir-nâmede segiren uzuvlara karşılık yapılan 99 yorum bulunmaktadır. Bu yorumların 81'i olumlu, 18'i olumsuzdur.

Segir-nâmede bazı organlardaki segirmeler yorumlanırken yakın anlamlı cümleler, sıralı cümle şeklinde dizilmektedir:

Eger şol gözi kapağı segrise guşşalu ola, *bir kimse ile cenge düşüp yene, muzaffer ola* (3a 1-2).

Segir-nâmede bazen farklı organlarda aynı şekilde yorumlanabilecek segirmeler için aynı anlam iki defa yazılmamış, segirmenin kendisinden önceki anlamla aynı olduğunu ifade etmek için (bu) *dahı böyledür* denilmiştir:

Eger sağ cegeni segrise baht ve devlet bula eger şol cegeni segrise *dahı böyledür*. (4a 3-4)

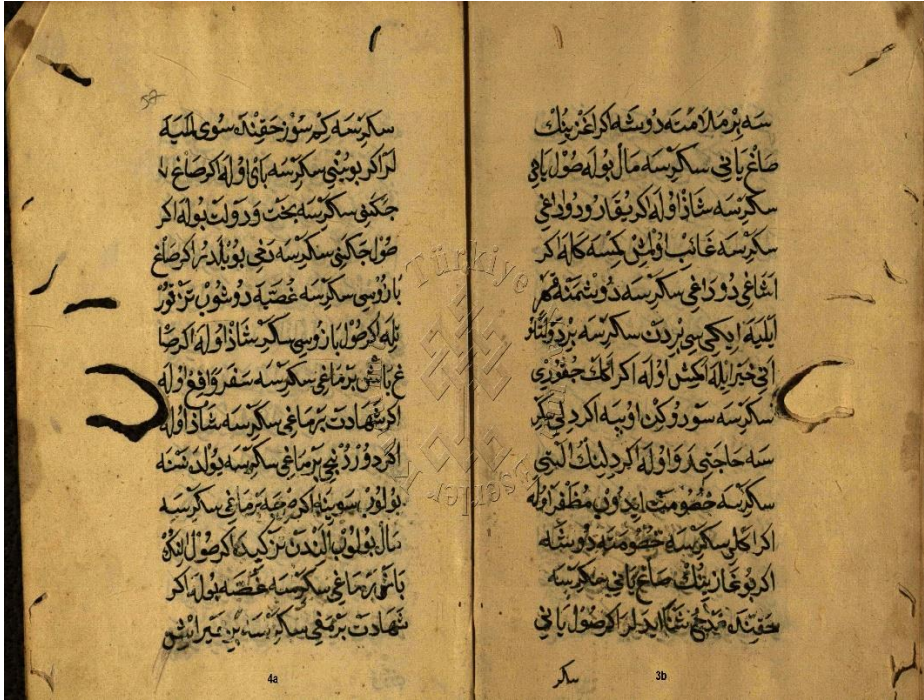
Segir-nâmede genel olarak hangi organın segirdiği ve segirmenin ne anlama geldiği ifade edilmektedir. Ancak bir örnekte segirme ve segirmenin yorumu dışında yapılan yorumu göre ne yapılması gerektiği de belirtilmiştir.

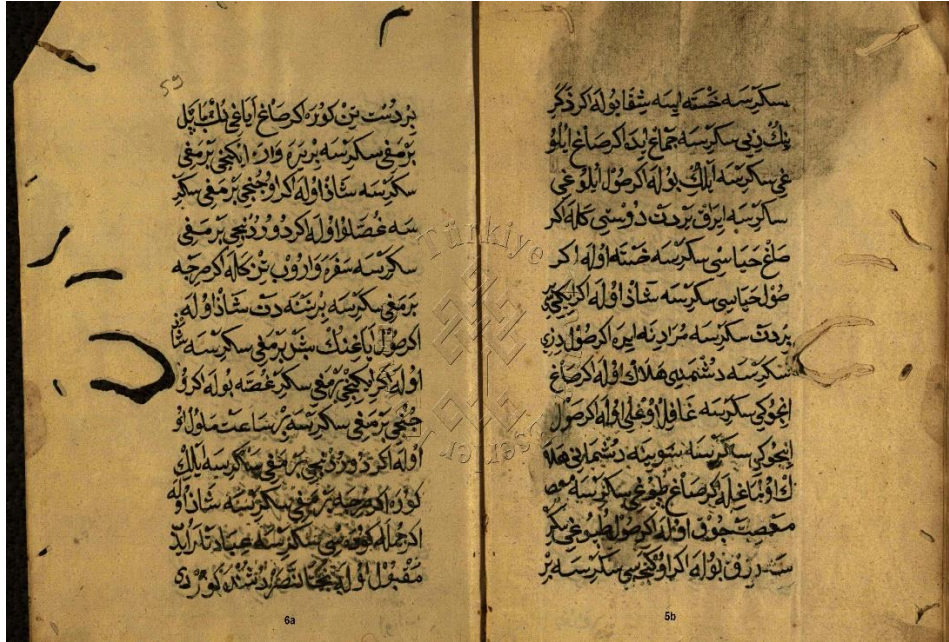
Eger tırnakları segrise haq hışm etmiş ola, *tevbe gerekdür*. (4b 5)

Ekler: Tıpkıbasım

Kaynakça

- Çakmak, Serkan. “Vatikan Kütüphanesindeki Türkçe İhtilac-nâme Nüshası”. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi* 19 (2018), 15-64.
- Çulha, Tülay. “Karayca Bir İnceleme: Sekirme Yoraları”. *Dil Araştırmaları* 4 (2009), 37-55.
- Daşdemir, Özkan. “İngiltere Kütüphanelerinde Kayıtlı Dört Seğir-nâme Üzerine”. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* (2016) 11, 19-46.
- Eroğlu, Süleyman. “Seğir-nâme A Copy in Riccardiana Library, Florence”. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 33 (2017), 671-695.
- Ersoylu, Halil. “Segir-nâme II”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, (1995), 99-145.
- Ersoylu, Halil. “Segir-nâme”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* (1989), 27-48.
- Karaatlı, Recep. “Türkçe Bir Seğir-nâme Üzerine”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 42 (1999), 89-126.
- Kayaokay, İlyas. “Yeni Bir İhtilâc-Nâme-Segir-Nâme Nüshası Üzerine”. *ATLAS Journal*, 6 / 26 (2020), 219-239.
- Kılıç, Müzahir. “Seğir-nâmeler ve Latif’in Seğir-nâmesi”. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4 / 2 (2018), 97-104.
- Kurgun, Levent. “Bir İhtilâc-nâme Hakkında”. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6 / 14 (2018), 60-75.
- Mert, Abdullah. “Bir Seğir-nâme Nüshası”. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 4 / 7 (2016), 220-232.
- Özçelik, Sadettin. “Bir İhtilac-nâme Üzerine”. *Millî Folklor Dergisi* 31 (1996), 98-111.
- Özçelik, Sadettin. *Dede Korkut Araştırmalar-Notlar-Metin-Dizin*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2005.
- Özergin, Muammer Kemal “Eski Bir Seyirme-nâme”. *Türk Folklor Araştırmaları* 211 (1967), 4331- 4332.
- Polat, Kadim. “Yeni Bir İhtilâc-nâme Metni Üzerine Değerlendirmeler”. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 3 / 14 (2018), 127-144.
- Sertkaya, Ayşe Gül. “Bilinmeyen Bir Seğir-nâme Yazması”, 38. ICANAS, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2011, s. 1533-1560.
- Süer, Fatih Ramazan. “Bir Seğir-nâme Örneği”. *Turkish Studies* 6 / 4 (2011), 287-304.

- Sümbüllü, Yusuf Ziya ve Gözitok, Mehmet Akif. “Gaybî Bir İlim Şubesi Olarak İhtilâc-nâmeler ve Mevlana Sevâdî'nin Manzum İhtilâcnâmesi”. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 3 / 6 (2014), 105-131.
- Sümbüllü, Yusuf Ziya. “Seğir-nâme ve Segirmek Manaları Üzerine Bir İnceleme”. *Atatürk Üni. Türkiyat Araştırmaları Enst. Dergisi* 32 (2007), 53-69
- Sümbüllü, Yusuf Ziya. “Yeni bir İhtilâc-nâme Nüshası Üzerine Değerlendirme”. *Türk-İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6 (2016), 174-196.
- Sümbüllü, Yusuf Ziya. *Seğirnâme*. Erzurum: Fenomen Yayınları, 2010.
- Tatçı, Mustafa. “Türk Edebiyatındaki Seğir-nâme ve Çın-nâme Türlerinden Birer Örnek”. *Türk Dili Araştırmaları* 87 (1993), 237-242.
- Tatçı, Mustafa. *Edebiyattan İçeri*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.
- Tetik, Bünyamin. “Mehmet İlmî'nin Segir-nâme ve Çın-nâmesi”. *Batman Üniversitesi İslami İlimler Hakemli Dergisi* 3 /2 (2019), 72-85.
- Top, Yılmaz “Süleymâniye Kütüphanesi'nde Yer Alan Bir Seğir-nâme Örneği”, *Bartın Üniversitesi Uluslararası Edebiyat ve Toplum Sempozyumu* 697-713, Bartın: Bartın Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Tuğluk, İbrahim Halil. “Arz-ı İhtirâm: Teşekkür-nâme Klâsik Türk Şiirinde Teşekkür İçerikli Şiirler”. *Hikmet* 1/2 (2015), 88-100.
- Türkçe Sözlük* (Haz. Şükrü Halûk Akalın vd.), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- Yalap, Hakan “Yeni Bir İhtilâc-nâme/ Seğir-nâme Nüshası”. *Journal of History Culture and Art Research* 6 / 3 (2017), 682–695.
- Yastı, Mehmet. “Yeni Bir Seğir-nâme Yazması Üzerine”. *Türkiyat Mecmuası* 25 / 1 (2015), 275-314.